#ProjecteJunts

Salut mental comunitària
i
educació ambiental

Escola Font d'en Fargas
Fundació Els Tres Turons

Setembre, 2017

ESCOLA FONT D'EN FARGAS

FUNDACIÓ ELS TRES turons

1985 -2015 30 anys treballant per a la salut mental comunitària

0. Marc del projecte

L'escola FONT D'EN FARGAS pertany al Departament d'Ensenyament de la Generalitat, amb titularitat pública. Situada en un entorn privilegiat, compta amb una Escola de Natura des del curs 1994 -1995. Treballa per educar els infants com a persones lliures amb competències per viure i conviure al món. És un centre públic de dues línies d'educació infantil i primària situat molt a prop dels límits del barri del Carmel.

La FUNDACIÓ ELS TRES TURONS és una entitat d'iniciativa social i sense afany de lucre creada l'any 1985 al Districte d'Horta-Guinardó de Barcelona. La missió principal de la Fundació és la promoció i suport a la salut mental comunitària. Des de fa més de 30 anys la Fundació desenvolupa diferents projectes i serveis adreçats a la inserció social i laboral de persones joves i adultes amb dificultats greus de salut mental. Aquests serveis s'organitzen de manera que facilitin itineraris individuals orientats a la socialització, capacitació, millora de la qualitat de vida i augment de l'autonomia de les persones usuàries dels serveis de la Fundació.

Tant l'Escola Font d'en Fargas com la Fundació Els Tres Turons participen al Pla Comunitari del Carmel "Carmel Amunt" des d'on, en col·laboració amb altres entitats, equipaments, veïns i serveis impulsen de forma conjunta projectes i accions per a la millora del barri. És en el marc d'aquest Pla Comunitari que l'Escola i la Fundació inicien, fa més de 12 anys, el seu camí junts.

Un dels objectius del Projecte Educatiu de Centre de Font d'en Fargas defineix l'escola com a *"Escola oberta a l'entorn"*. En aquest sentit, l'escola estudia constantment les mesures a adoptar perquè el funcionament del centre sigui cada cop més sostenible, participant en el projecte Escoles +Sostenibles, Agenda21 de l'Ajuntament de Barcelona i en el Projecte d'Escoles Verdes del Departament d'Ensenyament, obtenint-ne la qualificació com a tal el curs 2001-2002.

La ubicació i l'estructura de l'edifici és molt privilegiada, oferint una amplia diversitat d'espais que afavoreixen el treball educatiu en els espais exteriors.

Durant el curs 2004-2005, el deteriorament dels espais exteriors de l'escola va fer que la comunitat educativa es plantegés la necessitat de fer quelcom que ajudés a recuperar aquests espais del centre d'acord amb tot el treball educatiu envers la sostenibilitat que impulsa aquesta escola.

Per tot això es va iniciar un treball de recuperació dels espais externs, dinamitzat per la Comissió de Millora de l'Entorn del Consell Escolar al que hi van participar alumnes, famílies i mestres. Es va començar a treballar per recuperar l'entorn de l'escola, i es va fer donant prioritat a l'espai de pati destinat als alumnes de primària i educació infantil i l'Escola de Natura del centre, desenvolupant un treball educatiu centrat en valors com la confiança, la cooperació, el respecte, el reconeixement i la implicació.

Aquesta tasca va oferir a l'escola una nova perspectiva de treball educatiu en xarxa que des del curs 2005-2006, va concretar-se en el projecte de col·laboració entre l'escola i el Servei de Joves de la Fundació Els Tres Turons.

El Servei de Joves de la Fundació Els Tres Turons és un servei sanitari de la xarxa pública de Salut Mental i Addiccions del Servei Català de la Salut que realitza funcions d'atenció especialitzada en salut mental de joves entre 16 i 25 anys derivats de la xarxa de salut mental o d'equipaments socioeducatius.

L'objectiu del Servei és oferir un espai de trànsit i acompanyament que faciliti que el jove pugui millorar, mitjançant un pla de treball individualitzat, els seus recursos psicosocials per tal d'iniciar o reprendre un projecte d'inserció social, formativa i/o laboral.

L'atenció al Servei de Joves, s'estructura mitjançant diferents programes d'intervenció: Promoció de la funcionalitat i habilitació sociolaboral, Inserció laboral i formativa, Atenció a famílies, Accessibilitat i continuïtat assistencial, Activitats expressives, Promoció de la salut i prevenció de recaigudes, Socialització, Intervenció comunitària, Activitats de la Vida Diària, Rehabilitació cognitiva, Suport a recursos formatius del territori.

L'evidència científica apunta que l'exclusivitat de la intervenció clínica és ineficient com a tractament pels trastorns mentals si no ve reforçada per una intervenció psicosocial. Resulta imprescindible, per tant, que els serveis i professionals actuïn com a facilitadors i mediadors dels diferents processos que garantiran la rehabilitació psicosocial, la participació comunitària i el dret a la plena ciutadania de la població atesa. Des d'una perspectiva preventiva, en l'atenció a població jove, aquests processos són especialment rellevants i, aquest fet, fa que sobrevinguin necessaris serveis, programes i tractaments en rehabilitació psicosocial especialitzats i específicament dirigits a l'atenció de joves afectats per trastorns mentals.

Els resultats avalen la necessitat de dotar als serveis de rehabilitació psicosocial de mecanismes que promoguin la flexibilitat dels mateixos, la creativitat de les seves intervencions i la participació activa de les persones joves en els seus processos de recuperació per tal de millorar l'atenció integral a les persones joves.

Amb l'aplicació de la metodologia ApS als serveis de la Fundació, es planteja l'estructuració de l'activitat mitjançant projectes tancats que reforcen la idea de procés, el plantejament de tasques amb resultats visibles des del primer moment i que impliquen una aportació a la comunitat i la realització d'accions conjuntes amb altres col·lectius en que els usuaris juguen un rol d'experts.

A la vegada, amb aquestes accions es promou la sensibilització en relació a la salut mental i la lluita contra l'estigma. Concretament, en aquelles accions realitzades amb les escoles del territori, podríem dir que la lluita contra l'estigma desenvolupa una funció preventiva que evitarà la construcció del prejudici envers els trastorns mentals per part d'aquesta població infantil.

Des de fa més de dotze anys, La Fundació Els Tres Turons i l'escola Font d'en Fargas realitzen un treball conjunt on desenvolupen projectes d'ApS en els que hi treballen conjuntament persones usuàries dels serveis de la Fundació i alumnes de l'etapa d'educació primària de l'escola.

Les activitats es realitzen dins del propi centre educatiu i als espais naturals de la masia de Can Soler, situada al Parc Natural de la Serra de Collserola.

1. Sinopsi del projecte i enllaç del vídeo:

El #ProjecteJunts és un projecte de col·laboració de l'Escola Font d'en Fargas i la Fundació Els Tres Turons que té com a objectius implicar els nens i nenes en la millora de l'entorn i promoure la inserció de joves amb trastorns mentals.

Aquest projecte es basa en un model de treball cooperatiu en el que, per un banda, les persones joves ateses a la Fundació realitzen tasques de jardineria dins l'escola recollint les demandes que aquesta els hi fa. I, per l'altra, els alumnes de l'escola col·laboren en la recuperació d'espais naturals situats al Parc de Collserola on la Fundació desenvolupa el #ProjecteCanSoler destinat a la recuperació d'espais agrícoles i forestals.

Mitjançant la presència de les persones usuàries de la Fundació en el dia a dia de l'escola i amb accions conjuntes en les que persones usuàries de l'entitat i alumnes de l'escola treballen de forma col·laborativa es vol canviar la mirada i prevenir la construcció de prejudicis al voltant de les malalties mentals.

Vídeo: https://youtu.be/4ioaGPv623A

2. Necessitat social que atén el projecte

Recuperació dels espais naturals de l'Escola Font d'en Fargas

L'escola Font d'en Fargas està situada en un entorn envoltat de bosc. Aquest espai s'ha recuperat per fer un treball pedagògic i curricular tenint com a protagonista la natura.
Les persones joves usuàries de la Fundació Els Tres Turons reben la demanda de l'escola a partir de les necessitats detectades, a través del comitè ambiental, de l'equip del departament del medi i de l'equip directiu de l'escola. Aquesta demanda ha estat dirigida a habilitar espais per poder fer horts, un racó de compostatge i treballs de jardineria. Sense la col·laboració de les persones usuàries de la Fundació els alumnes de l'escola no podrien realitzar moltes de les tasques que desenvolupen a l'Escola de Natura.

Recuperació d'espai natural Masia Can Soler

D'altra banda, el projecte contempla una col·laboració bidireccional en la que, a més de la tasca realitzada per les persones joves a l'escola Font d'en Fargas, els nens i nenes de l'escola realitzen un servei a la comunitat ajudant en els projectes que la Fundació Els Tres Turons està portant a terme a l'entorn de la masia Can Soler.
La Masia Can Soler i els terrenys adjacents són un espai natural singular pel seu emplaçament i accessibilitat. Es troba dins del Parc Natural de Collserola però encara al territori de Barcelona ciutat, és una zona periurbana, un espai de transició entre una àrea metropolitana on viuen més de tres milions de persones i un ampli espai forestal d'unes onze hectàrees. A Can Soler s'hi pot accedir en transport públic metropolità i constitueix una de les principals entrades al Parc de Collserola des de la ciutat.
En aquest espai estan situats els horts urbans municipals del districte i l'Escola d'Art Floral i Paisatgisme de Catalunya, que gestiona l'edifici. Darrera la masia comença la zona forestal on trobem antics bancals amb oliveres que portaven dècades abandonades i com a conseqüència, els esbarzers i les espècies invasores ocupaven tot l'espai. Més enllà dels bancals hi ha una zona forestal, consistent en un bosc de ribera mediterrani perfectament conservat, format bàsicament per llorers i saücs. Aquí trobem murs en sec i restes d'antigues construccions de pedra.

Tot aquest entorn es trobava en un estat de degradació i abandonament important, amb una gran quantitat de residus provinents d'antics abocadors il·legals i l'accés era impossible sense motosserra o desbrossadora

El 2009 va néixer el #ProjecteCanSoler, amb l'objectiu de recuperar per a la comunitat aquest espai d'alt valor mediambiental. La rehabilitació de l'espai inclou la recuperació dels cultius d'olivers i la zona forestal, incloent els antics camins, murs en sec i antigues construccions.
Tota la tasca de recuperació la realitzen les persones usuàries de les activitats dels programes de capacitació i habilitació sociolaboral de la Fundació Els Tres Turons.
A més, s'organitzen activitats forestals amb escoles de la ciutat a les que se les convida a participar en el projecte, treballar l'educació ambiental amb la població escolar i implicar als nens i nenes en la cura de l'entorn.
Més concretament, juntament amb l'Escola Font d'en Fargas, s'han dissenyat un seguit de petits projectes amb alumnes de diferents nivells en els que els nens i nenes col·laboren al #ProjecteCanSoler al mateix temps que treballen continguts curriculars de manera vivencial i aprenen tècniques de jardineria i horticultura que després podran aplicar en la millora de l'escola.

Inclusió social de persones joves amb trastorn mental

Les persones usuàries de la Fundació, a la vegada, formen part de la vida de l'escola i també del seu entorn comunitari immediat i participen activament en la detecció de necessitats i en el disseny dels projectes de col·laboració que permetran articular el servei a la comunitat.
Les persones usuàries de la Fundació se senten acollits per l'equip directiu, l'equip docent i pels alumnes de l'escola i són partícips d'un projecte real que dóna servei a l'escola.

Lluita contra l'estigma

El projecte també pretén que es visualitzi la feina realitzada pel col·lectiu de persones afectades per trastorns mentals, tant respecte a la seva capacitat per realitzar totes les tasques incloses en el projecte, com respecte al rol d'experts que desenvolupen en les activitats amb els nens i nenes. D'aquesta manera, mitjançant la interacció entre aquests col·lectius, nens i persones usuàries de la Fundació, es realitza una tasca educativa que pretén evitar la construcció d'estigmes i prejudicis en relació a les malalties mentals.

3. Necessitats educatives dels nois i noies

Educació mediambiental

Des de l'àmbit de coneixement del medi i de l'educació en valors es planifiquen i programen activitats competencials per establir un aprenentatge servei amb els alumnes.

Educació en el respecte a la diversitat

Les persones usuàries de la Fundació Els Tres Turons poden trobar-se en situacions d'exclusió social. Realitzar activitats reals al centre educatiu els ajuda a integrar-se en la societat d'una manera activa i positiva.
L'escola, dins del marc del seu projecte educatiu, és una escola que es caracteritza per vetllar i afavorir el respecte i l'atenció a la diversitat de l'alumnat tant pel que fa a diferències d'aprenentatge com a diferències personals i relacionals. Aquestes diferències s'entenen des d'un punt de vista físic, psíquic, ideològic, cultural, econòmic, social, actitudinal, de nivell i ritme d'aprenentatge. Conseqüentment, aquest centre vetlla per a la inclusió escolar i la cohesió social.
Anant més enllà, des del curs 2016-2017, s'ha endegat aquest projecte d'ApS on no només les persones de la Fundació Els Tres turons visiten l'escola i fan servei comunitari sinó que els alumnes de l'escola també fan un servei a la comunitat a través de la seva participació en les activitats realitzades per part de la Fundació a la masia de Can Soler.

Capacitació i Habilitació sociolaboral

La població adolescent i jove amb trastorn mental greu sovint requereix d'un suport específic per a l'orientació a la formació, per a la reconnexió amb un projecte formatiu i/o per tal de mantenir un projecte ja iniciat.

El suport a aquestes persones adolescents i joves, que pateixen un nivell d'abandonament de la formació molt per sobre de la mitjana dels seus grups d'edat, ha de ser especialitzat i específic per tal de donar resposta a les necessitats educatives que presenten, principalment, en l'etapa post obligatòria.
Aquesta necessitat de millorar la qualitat i l'equitat en l'educació i la formació pel que fa al col•lectiu de persones joves amb trastorns mentals es veu condicionada també pel fet que els centres alternatius per cursar l'ESO no disposen de recursos per donar una resposta eficient a la població que requereix d'atenció específica i pel fet que no existeixi un suport efectiu a necessitats educatives especials en l'etapa post obligatòria. Per aquest motiu, esdevé imprescindible prestar una especial atenció a aquest suport des dels recursos d'atenció especialitzada a aquesta població.

4. Descripció del servei i tasques que conté:

Aquest projecte inclou les tasques que la Fundació Els Tres Turons realitza regularment a l'escola i també les accions conjuntes entre les persones usuàries dels serveis d'aquesta entitat i els alumnes de l'escola.
Aquestes tasques, que es realitzen tant a l'escola com a l'entorn de la masia de Can Soler, s'articulen en quatre projectes independents que es porten a terme amb alumnes de diferents nivells:

- Primer nivell: **Espantaocells**. Construir un espantaocells pels horts municipals de Can Soler.
- Segon nivell: **Oliveres**. Conèixer les oliveres de Can Soler.
- Quart nivell: **Compostatge**. Fer compost amb l'assessorament de la Fundació Els Tres Turons i els alumnes de quart com a experts.
- Cinquè nivell: **El bosc**. Recuperar l'espai forestal de Can Soler.

Aquests projectes inclouen una part de treball a l'aula i una altra part que es fa en els espais de l'aula de Natura de l'escola i, finalment, a la masia Can Soler.

Escola de Natura del centre educatiu Font d'en Fargas:

Realització de l'activitat de jardineria per part de la Fundació Els Tres Turons durant dos dies a la setmana al llarg del curs escolar. Aquesta activitat està emmarcada en el programa de capacitació i habilitació sociolaboral del Servei de Joves, dirigit a treballar les competències necessàries per tal que les persones participants puguin afrontar un procés d'inserció formativa, laboral i/o comunitària.

Al llarg del curs 2016-2017 s'han realitzat les següents accions:

- Manteniment a l'escola:
  - Part enjardinada
  - Racó de les oliveres
  - Plantes d'interior
  - Pati
- Jardí del roure. Finalització del projecte iniciat el curs 2015/ 2016 que inclou:

- Tala del pollancre
- Plantació del roure
- Trasplantament de la planta arbustiva.
- Construcció d'un jardí amb plantes aromàtiques i flors.

- Participació en la construcció de la bassa i l'aula de natura.
- Inici de la construcció dels horts de l'escola en un altre espai més adient.
- Muntatge i instal·lació de les compostadores pels horts de l'escola.

A més de les tasques habituals dins de l'escola, s'han desenvolupat quatre projectes independents amb la participació de quatre grups d'alumnes. Aquests projectes es concreten en activitats de recerca i d'aprenentatge a l'aula. I, al mateix temps, es realitzen diverses sessions en format taller compartides entre els alumnes de l'escola i les persones usuàries de la Fundació tant dins l'escola com a la masia de Can Soler. En aquestes sessions les persones joves de la Fundació ensenyen als nens i nenes a realitzar diverses tasques:

- Sessió de poda d'oliveres amb els alumnes de segon curs.
- Sessió de compostatge amb els alumnes de sisè.
- Sessió de reproducció de plantes aromàtiques.

Activitats conjuntes a la Masia Can Soler:

La part del servei que desenvolupen els alumnes de l'escola a la masia de Can Soler té el format de sortida de classe en la que es fan activitats forestals enfocades a l'educació ambiental. Aquestes activitats estan dinamitzades per les persones joves ateses a la Fundació Els Tres Turons.

- Nivell primer de primària:
  - Entrega i instal·lació de l'espantaocells construït pels alumnes de primer per la parcel·la d'hort que gestiona la Fundació a Can Soler.
  - Sessió de reproducció de plantes aromàtiques.
- Nivell segon de primària:.
  - Control de plantes invasores (tala i desbrossa manual).
  - Reproducció d'oliveres i plantació d'oliveres.
- Nivell quart de primària:
  - Sessió formativa en compostatge.
  - Reproducció de plantes aromàtiques pel jardí del roure a l'escola.
- Nivell cinquè de primària:
  - Recuperació de l'espai forestal: retirada de residus, gestió de residus vegetals.
  - Recuperació de camins, murs en sec i antigues construccions.
  - Control de plantes invasores (tala i desbrossa manual).

5. Objectius educatius / competències i i vinculació curricular

ESCOLA FONT D'EN FARGAS

Objectius educatius:

1. Coordinar actuacions de la Fundació Els Tres Turons incloses en el programa "Escoles més sostenibles"(racó pollancre, enjardinament...)
2. Construir la bassa a l'Escola de Natura per potenciar l'aprenentatge competencial dels alumnes tot donant continuïtat a la participació al programa "Escoles +Sostenibles" i aconseguir introduir més biodiversitat a l'Escola de Natura.
3. Col·laborar i donar suport a les tasques iniciades per la Fundació Els Tres Turons a Can Soler.

4. Compartir el treball comunitari i crear vincle (alumnes/persones usuàries de la Fundació) per tenir cura de l'entorn.
5. Construir un espantaocells per portar a Can Soler dins del projecte d'ApS
6. Conèixer, reconèixer i tenir cura de les oliveres de Can Soler.
7. Fer compost amb l'assessorament de la Fundació Els Tres Turons i els alumnes de quart com a experts
8. Recuperar l'espai forestal de Can Soler

Competències que es treballen:

1. Àmbit d'educació en valors:
    - Analitzar l'entorn amb criteris ètics per cercar solucions alternatives als problemes (competència 7)
    - Mostrar actituds de servei i de compromís social, especialment davant de les situacions d'injustícia (competència 8)
2. Àmbit de coneixement del medi:
    - Analitzar paisatges i ecosistemes tenint en compte els factors socials i naturals que els configuren, per valorar les actuacions que els afecten (competència 4),
    - Participar en la vida col·lectiva a partir de valors democràtics, per millorar la convivència i per afavorir un entorn més just i solidari (competència 12)

Vinculació curricular:
A través dels objectius abans esmentats els alumnes s'impliquen en la millora de l'entorn, aprenen de les formacions impartides per les persones joves usuàries de la Fundació i es mostren agraïts per l'ajuda en la feina realitzada i pels aprenentatges assolits.

FUNDACIÓ ELS TRES TURONS

Els objectius d'aprenentatge i competències que es treballen amb aquest projecte són coincidents amb els objectius de les intervencions dels diferents programes de promoció de la funcionalitat, capacitació, habilitació sociolaboral i intervenció comunitària del Servei de Joves de la Fundació podent establir-se així una vinculació amb els continguts a desenvolupar des d'aquests programes.

1. **Objectius d'aprenentatge vinculats al Programa de capacitació i habilitació sociolaboral**
    - Potenciar l'adquisició, recuperació i manteniment de capacitats i hàbits laborals bàsics
    - Dotar, millorar i/o rescatar competències de base, tècniques i transversals necessàries per una inserció laboral.
    - Ajudar a concretar un itinerari laboral, formatiu o comunitari que s'adapti a les capacitats i necessitats individuals.
    - Assolir coneixements bàsic a nivell tècnic i específics d'un perfil professional, ocupació i lloc de treball (jardineria forestal):
        - Identificació de les espècies bàsiques d'un bosc o jardí.
        - Aprenentatge d'ús de maquinària i manteniment
        - Identificació i utilització de les eines i materials necessaris per a dur a terme l'activitat.
        - Previsió i planificació de les tasques per obtenir un resultat a llarg termini.
        - Foment del respecte a la natura.
    - Assolir, millorar i/o recuperar competències transversals necessàries pel desenvolupament de tota activitat laboral: Valoració de les pròpies capacitats, disposició a l'aprenentatge, relació interpersonal, treball en equip, responsabilitat, adaptabilitat, etc.

2. **Objectius d'aprenentatge vinculats al Programa promoció de la funcionalitat**

- Millorar les competències relatives a la realització de projectes: planificar, organitzar, gestionar, difondre, avaluar...
- Reforçar l'autoconeixement, l'autoestima i l'autoconfiança mitjançant el desenvolupament de valors com el compromís, la responsabilitat, l'esforç i la constància.
- Potenciar l'autonomia, donar valor a l'eficàcia personal i millorar la tolerància a la frustració.
- Crear un espai relacional, on es potencia l'escolta i el diàleg i es posen en pràctica les habilitats socials relacionals.

3. Objectius d'aprenentatge vinculats al Programa intervenció comunitària

- Prendre consciència, analitzar i comprendre reptes o problemes socials concrets, les seves causes i conseqüències.
- Assolir competències relatives a desenvolupar el pensament crític: mantenir una actitud curiosa davant una realitat complexa i canviant, analitzar i sintetitzar la informació, reflexionar, presa de decisions, rebutjar prejudicis preconcebuts.
- Promoure el coneixement de la complexitat i la riquesa del context comunitari
- Possibilitar l'aproximació a la perspectiva social potenciant el sentiment de pertinença a la comunitat, promovent l'empatia i facilitant l'assoliment d'hàbits de convivència basats en la comprensió, l'amabilitat, la paciència, la generositat i la solidaritat.
- Promoure el compromís, responsabilitat i participació en la comunitat i en les qüestions públiques.
- Posar al servei de la comunitat capacitats individuals.

A la vegada, aquests objectius d'aprenentatge del projecte estan també alineats amb els objectius dels plans de treball individuals de les persones joves participants. Aquests plans de treball recullen els objectius concrets del seu procés de recuperació. Aquest fet possibilita que la persona jove s'autorresponsabilitzi del seu procés de rehabilitació i prengui consciència de la importància que tenen les activitats que realitza, ja no només pel seu impacte a la comunitat, sinó també per al seu propi estat de salut.

6. ACTIVITATS D'APRENENTATGE I DE REFLEXIÓ

Les activitats plantejades tenen un punt de partida basat en la reflexió i en la detecció de necessitats. A partir d'aquesta detecció, l'escola i la Fundació busquen les maneres de col·laborar.

Des de l'escola se sol·licita la col·laboració de les persones usuàries de la Fundació per donar resposta a les necessitats detectades. Aquesta sol·licitud, normalment, arriba a través d'una demanda que es fa per escrit on es planteja un problema i es demana ajuda per solucionar-lo.

Per part de la Fundació Els Tres Turons, se sol·licita la col·laboració dels alumnes de l'escola per recuperar els espais forestals de l'entorn de la masia de Can Soler. Els alumnes de l'escola van a Can Soler i fan treballs de neteja dels boscos i es consciencien de la necessitat de recuperar l'espai agrícola i forestal.

Per part dels alumnes de l'escola, i en el marc del projecte, també s'ha demanat col·laboració per construir la bassa de l'escola, enjardinar el parterre del pollancre, canviar la ubicació dels horts actuals per uns altres en un lloc on els doni més el sol.

La col·laboració és mútua i recíproca i la implicació dels alumnes és molt activa, desenvolupant l'esperit de solidaritat i de treball cooperatiu així com d'aprendre a conviure.

Per exemple, durant el desenvolupament del projecte, els alumnes de l'escola van plantejar la dificultat de tenir horts en bones condicions; els actuals no tenen prou sol. Es demana ajuda a la Fundació i les persones usuàries van buscar una nova ubicació més adient preparant uns nous espais per plantar.

Els alumnes de tercer de l'escola van demanar assessorament sobre el compost i els residus vegetals. Van visitar Can Soler i les persones usuàries de la Fundació van impartir la formació que necessitaven sobre compostatge i gestió de residus vegetals. Així, aquest alumnes de quart es converteixen en experts i són els encarregats d'explicar als alumnes de tercer com s'ha de fer el compost a l'escola.
Els alumnes de segon van visitar Can Soler per conèixer les oliveres. A l'escola també n'hi han i han estat recuperades per la Fundació en anys anteriors. Els alumnes cullen olives i les preparen per fer conserva amb les persones usuàries. Al cap de quatre mesos, un cop fetes, els alumnes visiten Can Soler per fer activitats de reproducció de les oliveres i porten les olives en conserva per menjar-les amb les persones usuàries de la Fundació.

7. Participació, protagonisme i organització dels nois i noies:

- Inicialment, mestres, educadors i persones usuàries de la Fundació i alumnes de l'escola detecten conjuntament quines són les necessitats a les que caldria donar resposta.
- Realitzen també un ordre de priorització d'aquestes necessitats segons importància i urgència.
- Dissenyen, amb mestres i educadors, quines seran les intervencions a realitzar més adequades per donar resposta a les necessitats detectades.
- Programen aquestes intervencions en el temps elaborant un cronograma i un pla de treball amb diferents fases conjuntament amb l'equip directiu de l'escola.
- Realitzen freqüents contactes amb els mestres dels diferents nivells educatius de l'escola amb l'objectiu d'anar avaluant el projecte de manera continua i de poder anar adaptant-lo a noves necessitats o contingències que puguin aparèixer durant el seu desenvolupament.
- Les persones joves, amb el suport dels educadors de la Fundació, són els encarregats de desenvolupar les activitats que es porten a terme en el projecte com a experts en la matèria.
- Alumnes, mestres, persones usuàries i educadors participen activament en els espais de reflexió i avaluació del projecte que són continus durant tot el procés per tal de prendre consciència de l'impacte que està tenint la seva intervenció, responsabilitzar-se del projecte i mesurar els beneficis que està tenint el projecte per a la comunitat.

8. Treball en xarxa que requereix el projecte:

Per tal de poder desenvolupar aquest projecte ha estat imprescindible el treball en xarxa i la col·laboració amb diferents agents del territori:

- Fundació Els Tres Turons
- Escola Font d'en Fargas: equip directiu, mestres i AMPA.
- Escola d'Art floral i Paisatgisme de Catalunya.
- Consorci del Parc de Collserola.
- Districte Horta Guinardó, de l'Ajuntament de Barcelona.

9. Celebració i difusió

CELEBRACIÓ

- Inauguració del curs escolar: En presència de tot l'alumnat, mestres i personal no docent de l'escola, es presenten els projectes que es realitzaran durant el curs comptant també amb la Fundació Els Tres Turons.
- Festa final de curs: Hi participa tot l'alumnat, mestres, famílies i el personal no docent. S'explica i s'agraeix la feina feta compartida durant el curs. A més, els alumnes d'una classe

de primària s'encarrega de realitzar un petit acte de reconeixement de la feina feta per les persones usuàries de la Fundació, durant tot el curs,

- Jornades de tardor i primavera organitzades per l'equip de mestres i l'AMPA: Són jornades de treball a l'Escola de Natura organitzades pel grup de natura de l'escola on mestres, famílies i persones usuàries de la Fundació treballen juntes per millorar els espais de l'escola. La jornada finalitza amb un dinar que comparteixen tots els assistents.
- Festa d'estiu de la Fundació Els Tres Turons: Mostra d'activitats dirigides als nens i nenes del barri (reproducció de plantes) amb l'objectiu de donar a conèixer el projecte a tots els assistents (companys i companyes del Servei, resta de persones usuàries, de professionals de l'entitat i de veïns i veïnes del barri)
- Assemblea mensual del Servei de Joves de la Fundació: Presentació oral amb l'objectiu de mostrar els projectes de col·laboració amb l'escola als companys i companyes del servei. Per donar suport a la presentació, els participants van elaborar un power point amb imatges.
- Jornada de treball a la masia Can soler: Els nois i noies participants van preparar una mostra de tasques forestals realitzades per ensenyar el projecte als companys i companyes i als professionals del Servei de Joves amb l'objectiu que tots les realitzessin per tal de conèixer de primera mà la tasca desenvolupada.
- Altres actes: Les persones usuàries de la Fundació que col·laboren en el projecte també participen com a convidats a altres actes i celebracions que organitzen diferents agents del territori, com la Festa de la Llavor, que organitza la Ludoteca del centre Cívic Casa Groga. En aquests actes, les persones joves realitzen una mostra d'activitats per als nens i nenes del barri.

DIFUSIÓ

Es realitza difusió contínua del projecte mitjançant la pàgina web de l'Escola Font d'en Fargas i de la Fundació Els Tres Turons, al full informatiu "El Til·ler" que publica l'escola, als butlletins informatius de la Fundació Els Tres Turons i a través de les diferents xarxes socials (Twitter, Facebook, YouTube)
També s'han realitzat diferents comunicacions, publicacions i presentacions a jornades i congressos:

- BLAS, J. i GUBERN RUBIÉS, J. Presentació #ProjecteCanSoler. IX Encuentro estatal de Aprendizaje Servicio. Gijón, 2016
- FUNDACIÓ ELS TRES TURONS. Recuperació d'espais comunitaris. Llibre d'experiències Fòrum Salut Mental. XX aniversari. Barcelona, 2014
- GUBERN RUBIÉS, J. i ROSA DÍAZ, M. Aplicació del model d'Aprenentatge Servei en rehabilitació en salut mental. Projecte a la Masia Can Soler. Treball de col·laboració amb escoles. Bones pràctiques en intervenció en el sector salut a la ciutat de Barcelona. Consorci Sanitari de Barcelona. Generalitat de Catalunya, 2015.
- http://www.gencat.cat/salut/botss/html/ca/dir3680/bp_intervencio_social_01.pdf
- GUBERN RUBIÉS, J. i ROSA DÍAZ, M. Aprenentatge Servei als serveis de rehabilitació en salut mental. En: Àgora d'experiències. V Congrés del Tercer Sector Social. Barcelona, 2016.
- TERRADES, Ll. Projecte de col·laboració Fundació Els Tres Turons amb l'escola Font d'en Fargas. En: II edició Pills4learning. Jornades sobre educació. Associació Fem Talent. IES Ferran Tallada. Barcelona, 2014.
- ROSA DÍAZ, M. Experiències de col·laboració amb agents del territori. En: Jornada FCCSM Per una atenció integral: Treball Social, salut i salut mental. Fundació Congrés Català Salut Mental. Barcelona, 2011.
- ROSA DÍAZ, M. Servicio de Rehabilitación Psicosocial de Jóvenes Fundació Els Tres Turons. En: IV Congreso FEARP Recuperar proyectos, construyendo ciutadania. Federación Española Asociaciones Rehabilitación Psicosocial. Zaragoza, 2012.
- ROSA DÍAZ, M. L'acompanyament com a eina terapèutica en el treball en recuperació. En: VII Jornada Rehabilitació en Salut Mental La importància del paradigma de la recuperació en adolescents i joves. Hospital Sagrat Cor. Martorell, 2013.
- ROSA DÍAZ, M. Accessibilitat dels joves a la Rehabilitació Psicosocial. En: Jornada Europa 2020. Fòrum Salut Mental. Barcelona, 2014.

- ROSA DÍAZ, M. El treball de rehabilitació amb joves. En: V Congrés Català de Salut Mental de la Infància i l'Adolescència. Experiències en Salut Mental: Assistència, Recerca i Formació. Hospital Universitari Fundació Parc Taulí. OSAMCAT. Barcelona, 2014.
- ROSA DÍAZ, M. Servei de Rehabilitació Psicosocial de Joves Fundació Els Tres Turons. En: Plenària Programa Interxarxes. Com afavorir les relacions entre la família i l'escola quan comptem amb la presència de trastorn mental?.Interxarxes Horta Guinardó. Barcelona, 2015.
- ROSA DÍAZ, M. Servei de Joves Fundació Els Tres Turons. En: II Jornada Servei de Club Social a la demarcació de Lleida Una mirada a l'atenció integral dels joves amb malaltia mental greu. Serveis Territorials a Lleida dels Departaments de Benestar Social i de Salut. Lleida, 2015.

10. Calendari i descripció de les fases del projecte

Setembre 2016	**Accions transversals** (participen alumnes de tots els nivells)	Inici de curs. Presentació de la directora de l'escola a les persones joves de la Fundació Els Tres Turons (presentació, explicació normativa). Debats a les classes per detectar necessitats i traslladar-les a la Comissió mediambiental de l'escola. Reunió de la Comissió Mediambiental i l'equip directiu amb els professionals i persones usuàries de la Fundació. La Comissió trasllada les demanades de l'escola a la Fundació i s'estudia conjuntament la viabilitat, temporització, etc. Aquest any, la prioritat és el trasllat dels horts de l'escola a un espai més adient.
Octubre/Desembre 2016	**Accions transversals** (participen alumnes de tots els nivells)	Jornada de tardor organitzada per l'AMPA: jornada de treball conjunta amb les famílies de l'escola, alumnes, equip docent i persones usuàries de la Fundació (a títol individual). La jornada acaba amb un dinar comunitari.
	Primer nivell (espantaocells)	Construcció de l'espantaocells per Can Soler.
	Segon nivell (oliveres)	Treball a classe sobre plantes aromàtiques Estudi de les plantes aromàtiques que hi ha a l'escola. Realització de la conserva d'olives entre els alumnes i les persones usuàries de la Fundació.
	Quart nivell (compostatge)	Estudi dels descomponedors a l'aula. Sessió de compostatge a la Masia Can Soler per part dels usuaris de Tres Turons.
Gener/Març 2017	**Quart nivell** (compostatge)	Muntatge de les compostadores de l'escola per part dels joves de la Fundació Tres Turons. Sessions impartides per els alumnes de quart a la resta d'alumnes de l'escola on els ensenyen com fer compost.

Abril/Juliol 2017	**Accions transversals** (participen alumnes de tots els nivells)	Jornada de primavera organitzada per l'AMPA: jornada de treball conjunta amb les famílies de l'escola, alumnes, equip docent i persones usuàries de la Fundació (a títol individual). Dinar comunitari. Jornada de treball organitzada pel Servei de Joves de la Fundació Els Tres Turons a la masis de Can Soler, adreçada a companys i companyes del servei i a professionals. Claustre de final de curs a la Masia on s'avaluen els projectes i es plantegen nous objectius pel proper curs. Festa d'estiu de la Fundació.
	Primer nivell (espantaocells)	Visita de primer nivell a Can Soler, entrega de l'espantaocells i activitat forestal.
	Segon nivell (oliveres)	Sessió de reproducció de plantes aromàtiques dins l'escola. Petició per part de la Fundació de la necessitat d'ajut per restaurar els camps d'oliveres a Can Soler. Sortida de la classe a la masia: treballs forestals i tast de les conserves. Devolució a l'aula de la feina feta. Agraïments de la Fundació per la feina feta pels alumnes en la visita a Can Soler i entrega dels obsequis elaborats pels alumnes agraint a les persones usuàries la feina feta a l'escola.
	Cinquè nivell (bosc)	Demanda de la Fundació als alumnes de cinquè de necessitat d'ajuda per netejar el bosc. Visita dels alumnes de cinquè a la masia, activitat de recuperació de l'espai forestal. Devolució a l'aula, agraïments de la Fundació als alumnes per la feina feta a la masia i dels alumnes als joves de la Fundació per la seva tasca a l'escola.
	Quart nivell (compostatge)	Plantació conjunta als horts de l'escola en la que hi participen els alumnes i les persones usuàries de la Fundació.

11. Recursos necessaris per impulsar el projecte

Recursos propis del centre educatiu i aportacions realitzades per l'AMPA
Aquest projecte es troba emmarcat al Servei de Joves de la Fundació Els Tres Turons. Aquest servei és un servei sanitari de la Xarxa pública de Salut Mental i Addiccions. Per tant, les despeses econòmiques derivades (principalment, la dels professionals responsables del projecte i els materials i eines necessàries per a la realització de l'activitat) estan vinculades a la prestació d'aquest servei i el projecte, per tant, es troba autofinançat per la Fundació.

12. Avaluació del projecte

Des de la dimensió pedagògica, l'avaluació del #ProjecteJunts és molt positiva. L'indicador d'avaluació se centra en l'assoliment dels objectius vinculats al treball realitzat pels alumnes de l'escola en cadascun dels cicles educatius: realització de l'espantaocells, reproducció de les oliveres, compostatge i repoblació forestal.

Els alumnes han interioritzat per a què i per a qui es feien les activitats i, tal i com queda recollit al vídeo del projecte que s'adjunta, són capaços d'explicar l'aprenentatge i el servei mutu que hi ha entre la Fundació i l'escola.

En relació a les accions de millora proposades a partir de l'avaluació realitzada, s'assenyala la necessitat de millorar la coordinació transversal de tots els membres implicats per a trobar activitats diferents a cada curs escolar.

Des de l'escola, s'apunta que treballar i col·laborar amb la Fundació des de fa més de 10 anys ha anat ampliant i enfortint els objectius educatius i, el que es considera més important, s'ha donat un canvi de mirada envers les persones usuàries de la Fundació que treballen amb l'escola. Es considera que l'agraïment i estima que reben per part de la població escolar és l'indicador més satisfactori per empènyer a continuar endavant amb aquesta línia de col·laboració.

Des de l'equip professional del Servei de Joves de la Fundació s'ha pogut constatar com els resultats avalen l'eficiència i l'eficàcia d'aquest tipus d'intervenció. Des de la seva aplicació, s'ha produït un augment significatiu de l'assistència i vinculació als espais, que ha facilitat l'assoliment dels objectius plantejats als Plans de Treball Individuals dels joves participants. S'han constatat també millores en relació al grau de funcionalitat i l'assoliment de competències tècniques i transversals pel que fa als seus processos de rehabilitació psicosocial i d'habilitació sociolaboral. En aquesta línia és clarament observable, com els processos d'aprenentatge i de servei es reforcen mútuament. Això fa que les activitats realitzades adquireixin per als participants una dimensió diferent i passin a ser "reals" i significatives.

Pel que fa a la intervenció amb població escolar, la tasca educativa realitzada és de tipus preventiu, ja que es pretén evitar la construcció d'estereotips i prejudicis al voltant de la malaltia mental. Cal dir que les persones ateses se senten còmodes interactuant amb nens i nenes, donat que la seva mirada és innocent, està lliure de prejudicis. A més, les persones joves es presenten a través de les tasques que realitzen i de les activitats que organitzen en les que juguen un paper d'experts i ensenyen als alumnes de l'escola allò que saben fer.

D'altra banda, el projecte compta amb el suport de la Direcció, de les famílies dels alumnes i dels equips docents de les escoles que treballen amb els nens i nenes valors com són el respecte a la diferència. A més del reforç positiu i l'apoderament que suposa per a les persones joves participants que la comunitat educativa valori i reconegui la seva tasca.

Es valora també molt positivament el fet que aquestes accions innovadores ajuden a definir un model d'intervenció aplicable a altres centres educatius o entitats de l'àmbit de l'atenció a persones amb problemes de salut mental.

Considerem que el valor afegit del projecte radica en que es tracta d'un projecte ApS desenvolupat des de la col·laboració entre diferents agents del territori i en el fet que els joves vinculats al projecte són persones afectades per trastorns mentals greus, fet que atorga a aquesta iniciativa una dimensió en la que els participants passen de ser demandants d'ajuda i de suport per a ser actors de canvi a nivell comunitari.